

A STUDY OF PARENTAL ATTITUDES OF THE PARENTS WHO HAVE 9-10 YEARS OLD CHILDREN NOMINATED AS GIFTED IDENTIFICATION

ÜSTÜN YETENEKLİ OLARAK ADAY GÖSTERİLEN 9-10 YAŞ GRUBU ÇOCUĞA SAHİP EBEVEYNLERİN EBEVEYN TUTUMLARININ İNCELENMESİ¹

Arzu ÖZYÜREK²
Mustafa ADIBATMAZ³
Nadire Ferah YAVUZ⁴
Asya ÇETİN⁵

In this study it is aimed to examine the parental attitudes of parents who have 9-10 year-old children who are 3rd grade and nominated as gifted identification by their teachers. Parents of 240 children constitute the target group of this research. In the study, Wechsler Intelligence Scale For Children-Revised (WISC-R) has been used for children, and Parental Attitude Scale has been used for the parents. Data has been evaluated using SPSS 21 package program. Percentage and frequency distribution have been taken into account in the analyzing process of the data. T-test and one-way analysis of variance (ANOVA) have been conducted. As a result, it has been concluded that while fathers are more democratic and protective than mothers, mothers are more permissive than fathers. It has been deduced that parental attitudes have been affected by the variables such as family structure, educational background of fathers and the birth order but not the variable of intelligence level of children.

Keywords: Gifted Children, Parental Attitudes, Primary School Period.

Özet

Bu çalışmada, ilkököl üçüncü sınıfa devam eden ve sınıf öğretmenleri tarafından üstün yetenekli olarak aday gösterilen 9-10 yaş grubundaki çocukların ebeveyn tutumlarını incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla 240 çocuğun ebeveyni çalışma grubuna alınmıştır. Çocuklara Wechsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği-Revised (WISC-R), anne babalara ise Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) uygulanmıştır. Veriler SPSS 21 paket programıyla değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde yüzde ve frekans dağılımlarından yararlanılmış, t-Testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Sonuç olarak; babaların annelere göre çocuklarına karşı daha demokratik ve koruyucu, annelerin ise daha izin verici tutum sergiledikleri bulunmuştur. Ebeveyn tutumlarının aile yapısı, baba öğrenim durumu, çocuğun doğuş sırası ve kardeş sayısı değişkenlerinden etkilendiği; çocuğun zekâ düzeyi değişkeninden ise anlamlı düzeyde etkilenmediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üstün Yetenekli Çocuklar, Ebeveyn Tutumları, İlkokul Dönemi.

¹ Bu makale Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde gerçekleştirilen VII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

²Doç. Dr. Karabük Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişim Bölümü, e-posta: a.ozyurek@karabuk.edu.tr

³ Öğr. Gör. Karabük Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişim Programı, e-posta: mustafaadibatmaz@karabuk.edu.tr

⁴ Öğr. Gör. Karabük Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişim Programı, e-posta: ferahyavuz@karabuk.edu.tr

⁵Araş. Gör. Karabük Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişim Bölümü, e-posta: cetin.asya@gmail.com

Giriş

Aile, çocuğa çevresel koşulları sağlaması, potansiyelini kullanması, geliştirmesi, topluma ve kendisine mutluluk verecek tutum ve davranışları kazandırması bakımından çok önemlidir (Can Yaşar, Aral ve Kandır, 2003). Tutum kavramı kişilerin belli bir insana, gruba, nesneye veya olaya yönelik olumlu ya da olumsuz bir biçimde düşünmesine, hissetmesine ya da davranmasına yol açan oldukça kalıcı yargısal bir eğilim (Sezer, 2010), organize olmuş, uzun süreli düşünce, duygu ve davranış eğilimidir (Ersoy, 2013).

Anne babaların çocuklarına karşı tutumları, çeşitli kaynaklarda aşırı baskıcı ve otoriter, hoşgörülü, koruyucu, reddedici, demokratik tutum şeklinde ele alınmaktadır (Yeşilyaprak, 2007; Akkaya, 2008; Topuksal, 2011). Anne babaların tutumları ve çocuklarıyla kurdukları ilişki biçimi toplumdan topluma, kişilerden kişilere farklılık gösterdiği gibi, aynı toplum ve kültür içinde yaşayan bireyler arasında bile farklı şekillerde olabilmektedir. Sosyo ekonomik düzey, ana babanın yaşı, eğitimi, kişilik özellikleri yanında ailedeki çocuk sayısı gibi değişkenlerde ana baba tutumlarını etkilemektedir. Ebeveyn olma süreci; ebeveynin gelişimsel geçmişi, kişiliği, mesleği, evlilik ilişkileri, sosyal çevresiyle olan ilişkileri ve çocuk gelişimi hakkındaki bilgileriyle yakından ilişkilidir (Özyürek, 2004; Topuksal, 2011). Bunların yanında, anne babaların çocuk yetiştirmeye ve çocuklara karşı olan düşünce, atıf ve inançları, anne babaların ebeveynliğe duygusal, zihinsel ve sosyal açılardan hazır olup olmaması, ebeveyn olmadan önceki dönemde eşler arası ilişkilerinin kalitesi, doğum sonrasında ebeveynlik rollerinde eşlerin birbirini destekleyip desteklememeleri, ebeveynlik konusunda zihinlerinde daha önceden oluşmuş şemalar ve evlilik ilişkilerinden duydukların tatmin ya da tatminsizlik sayılabilir (Yıldız 2004). Çocuğun kişilik özellikleri anne baba tutumunu, anne baba tutumu ise çocuğun gelişimini etkileyerek onun kişiliğinin ve ruhsal yapısının temellerini oluşturmaktadır (Özkan, 2014). Anne babalar çocuklarına karşı sergiledikleri tutumlarıyla ve kendi sosyal çevrelerindeki ilişkileriyle çocuğa model olarak çocukta olumlu ya da saldırgan davranışlar gibi olumsuz belli davranışların yerleşmesine katkı sağlarlar (Özyürek, 2004; Yıldız, 2004; Hilooğlu, 2009; Attılı, Vermigli & Roazzi, 2011; Durualp ve Aral, 2011).

Kendine has karakteristik birçok özelliği ve ihtiyacı olan üstün zekâlı çocukların normal zekaya sahip çocuklardan farklı olduğu kabul edilmektedir. Üstün yetenekli olarak isimlendirilen bu çocuklar, özel akademik alanlarda veya zeka, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasiteleri yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için okul tarafından sağlanamayan hizmet veya faaliyetlere gereksinim duyan çocuklar olarak tanımlanmaktadır (Kıldan, 2011; Tan, Soysal, Aldemir ve Işık, 2012). Üstün yetenekli çocuklar, yetişkin rehberliğine normal çocuklardan daha fazla ihtiyaç duyarlar ve genel olarak destekleyici bir aile ortamından diğer çocuklara nazaran daha fazla yarar sağlarlar. Yaşıtlarından farklı özellikler gösteren zekâca üstün ve yetenekli çocuklara sahip anne babaların, çocukların özelliklerinden kaynaklı olmak üzere çocuklarına karşı tutumları farklılıklar gösterebilir. Üstün yeteneğe sahip çocukların anne-babalarında gereksiz bir gurur gelişebilir ve bu aşırı gurur zamanla çocuğu da sarabilir ve çocuğun daha iyi yetişmesini engelleyebilir. Anne babaların genellikle zihinsel üstünlük üzerinde durmaları nedeniyle, bu çocuklarda sık sık hareket becerilerinin beklenen düzeyde gelişmediği görülür. Öncelikle, üstün yetenekli çocukların her alanda üstünlük göstermeyebilecekleri gerçeğinin de akıllardan çıkarmaması gerekmektedir. Eğer anne babalar çocuklarına ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçme hakkı tanımazlar, her alanda üstün başarı beklentisi içinde hedefleri onlara kendileri koyar ve standartları kendileri belirlerlerse, çocuklarına kendileri için düşünme ve kendini tanıma fırsatı vermemiş ve dıştan denetimli kişiler haline gelme olasılıklarını arttırmış olurlar. Bu

durumda da hem kendilerine hem de başkalarına karşı sorumluluk duyguları teşvik edilmemiş olur. Toplumu bazı kurallar ve davranış normları yönetmektedir. Üstün çocuklara, bu kısıtlamalarla uyum içinde yaşamayı öğretmek, ailelerin sorumluluğundadır (Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu, 2004). Okula başlayan çocuklar, birçok sosyal taleple karşılaşmaktadırlar. Üstün yetenekli çocuklar, farklı potansiyelleri nedeniyle, gereksinimlerini karşılamak için olağan dışı araçlara ihtiyaç duyduklarını anlayan ve onlara yardımcı olan aile üyeleri ve öğretmenlere gereksinim duymaktadırlar. Üstün yetenekli çocukları yetiştirmede de ilk görev aileye düşmektedir. Aileler çocukların gelişim özelliklerini bilerek onların ihtiyaçlarına odaklandığında ve birbirleriyle uzlaşma içinde olduklarında bu görevi başarıyla yerine getirebileceklerdir (Kıldan, 2011; Dağlıoğlu, 2014).

Problem Durumu

Üstün yetenekli çocukların eğitime başlamadan önce, anne baba ve öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara ilişkin yanlış tutum ve bilgilerinin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır (Baykoç ve Dönmez, 2014). Üstün yetenekli çocuğa sahip ailelerin çocuklarını anlama ve onları destekleme konusunda çok fazla talep ve ihtiyaçları olmasına karşın, bu konuda çok az sayıda bilimsel çalışma bulunmaktadır (Saranlı ve Metin, 2014). Üstün yetenekli çocuklar ve anne baba tutumlarına ilişkin olarak yapılan araştırmalara bakıldığında, üstün zekâlı ergenlerin ailelerinin otoriter olma eğilimli oldukları bunun yanında üstün olmayan ergenlerin ailelerinden daha az otoriter oldukları (Dwairy, 2004), üstün zekâlı çocukların eğitimli ailelerden geldiği ve ailelerin çocuklarının eğitimleri hakkında verecekleri kararlarda geleneklerinin büyük etkisi olduğu (Vu, 2011) gibi bulgulara rastlanmaktadır (Akt.: Afat, 2013). Ülkemizde çocuk ve ergenlerle yapılan çeşitli çalışmalarda anne baba tutumları ele alınmış olmasına rağmen 9-10 yaş grubu üstün yetenekli çocukların anne baba tutumlarına ilişkin bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada, öğretmenleri tarafından üstün yetenekli olarak aday gösterilen 9-10 yaş grubu çocukların ebeveyn tutumlarını incelemek amaçlanmıştır. Bu genel amaç çerçevesinde şu alt problemlere cevap aranmaya çalışılmıştır:

- Çocukların cinsiyeti, doğuş sırası, kardeş sayısı ve zekâ düzeyi ile anne babaların ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Anne babaların yaş, öğrenim düzeyi, meslek ve aile yapısı özellikleri ile çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Betimsel tarama modelindeki araştırmanın evrenini Karabük İli Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilkokulların 3.sınıflarında eğitim gören çocuklardan, sınıf öğretmenleri tarafından üstün yetenekli olarak aday gösterilen çocuklar oluşturmaktadır. Bu çocuklardan Karabük Üniversitesi Üstün Yetenekliler Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından 60 soruluk bilimsel bir teste tabi tutulup ortanın üzerinde puan alan ve WISC-R zeka testi yapılması için başvuruda bulunan 240 çocuk ve ebeveynleri oluşturmuştur. Çalışma grubuna ilişkin bazı demografik özelliklerin dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Bazı Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Çocuğun Cinsiyeti	N	%	Aile yapısı	N	%
Kız	113	47,08	Çekirdek aile	214	89,17
Erkek	127	52,92	Geniş aile	26	10,83
Doğuş sırası			Anne Yaşı		
İlk çocuk	123	51,25	30-34 yaş	88	36,70
Son çocuk	95	39,58	35-39 yaş	88	36,70
Ortancalardan biri	22	9,17	40 ve üzeri yaş	64	26,60
Kardeş sayısı			Baba Yaşı		
Tek çocuk	33	13,75	30-34 yaş	36	15,00
İki kardeş	167	69,58	35-39 yaş	82	34,17
Üç ve üzeri	40	16,67	40-45 yaş	97	40,42
			46 yaş ve üstü	25	10,41
Anne öğrenim durumu			Baba öğrenim durumu		
İlkokul mezunu	65	27,08	İlkokul mezunu	20	8,33
Ortaokul mezunu	27	11,25	Ortaokul mezunu	15	6,25
Lise mezunu	84	35,00	Lise mezunu	90	37,50
Üniversite mezunu	64	26,67	Üniversite mezunu	115	47,92
Anne mesleği			Baba mesleği		
İşçi	26	10,83	İşçi	72	30,00
Memur	36	15,00	Memur	75	31,25
Emekli	9	3,75	Emekli	19	7,92
Serbest meslek	7	2,92	Serbest meslek	43	17,91
Pofesyonel meslek	12	5,00	Profesyonel meslek	31	12,92
Çalışmıyor	150	62,50	(avukat, öğretmen, dr.)		

Tablo 1'e göre, çalışma grubunu oluşturan katılımcıların %47,08'i kız, %52,92'si erkek; %51,25'i ilk çocuk, %39,58'i son çocuk, %9,17'si ortancalardan biri olup %13,75'i tek çocuk, %69,58'i iki kardeş, %16,67'si ise üç ve üzeri kardeşe sahiptir. Annelerin %36,70'i 30-34 yaş, %36,70'i 35-39 yaş, %26,60'ı 40 yaş ve üzeri; babaların %15'i 30-34 yaş, %34,17'si 35-39 yaş, %40,42'si 40-45 yaş, %10,41'i ise 46 yaş ve üstüdür. Annelerin 27,08'i ilkokul mezunu, %11,25'i ortaokul mezunu, %35'i lise mezunu, %26,67'si üniversite mezunu; babaların 8,33'ü ilkokul mezunu, %6,25'i ortaokul mezunu, %37,50'si lise mezunu, %47,92'si üniversite mezunudur. Annelerin %62,5'i çalışmıyor, %10,83'ü işçi, %15'i memur, %3,75'i emekli, %2,92'si serbest meslek, %5'i diğer (mühendis, doktor, avukat vb.); babaların %30'u işçi, %31,25'i memur, %7,92'si emekli, %17,91'i, serbest meslek, %12,92'si diğer (mühendis, doktor, avukat vb.) olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %89,17'si çekirdek, %10,83'ü geniş aile yapısına sahiptir.

Verilerin Toplanması

Ebeveyn ve çocukla ilgili demografik bilgilerin edinilmesinde araştırmacılar tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu", anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının değerlendirilmesinde "Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)" ve çocukların zeka bölümlerinin belirlenmesinde "Wechsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği-Revised (WISC-R)" kullanılmıştır. Ölçekler ebeveynlere verilerek doldurmaları istenmiştir. Daha sonra çocukların zeka bölümlerinin belirlenmesi için araştırmacılar tarafından WISC-R ölçeği uygulanmıştır.

Ebeveyn Tutumları Ölçeği (ETÖ): Anne ve babaların, 2-6 yaş arasındaki çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri ebeveynlik davranışlarının belirlenmesi amacıyla Karabulut

Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte yer alan maddelere “her zaman” ve “hiçbir zaman” arasında değişen beş seçenek arasında yanıt verilmektedir. Ölçek demokratik tutum (17 madde), otoriter tutum (11 madde), aşırı koruyucu tutum (9 madde), izin verici tutum (9 madde) olmak üzere dört alt boyut ve 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yüksek puanlar alt boyutun ait olduğu ebeveynlik tutumunun baskın olduğunu, düşük puanlar ise o ebeveynlik tutumunun zayıf olduğunu göstermektedir. Yapılan güvenirlik analizleri sonucunda Cronbach alfa değerleri demokratik boyutu için .83, otoriter boyutu için .76, aşırı koruyucu boyutu için .75 ve izin verici boyutu için ise .74 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ölçek, 9-10 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlere uygulandığı için güvenirlik katsayısı yeniden hesaplanmıştır. Cronbach alfa değerleri demokratik boyutu için .83, otoriter boyutu için .80, aşırı koruyucu boyutu için .74 ve izin verici boyutu için ise .67 olarak hesaplanmıştır. Geçerlik ve güvenirlik analizleri sonucunda, ETÖ, toplam Cronbach alfa değeri .75 olarak bulunmuştur. Bu da ölçeğin, 9-10 yaş grubu çocuklarının ebeveynlerinin çocuklara yönelik tutumlarını değerlendirmede kullanılabilir bir ölçek olduğunu göstermiştir.

Wechsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği-Revised (WISC-R), D.Wechsler (1974) tarafından geliştirilmiş, Savaşır ve Şahin (1994) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 6-16 yaş arası bireylerin zeka ölçümü için bireysel olarak uygulanmakta, yaklaşık 60-70 dakika sürmektedir. Norm çalışması ABD'nin değişik bölgelerinde yapılmış, iki yarım test güvenirliği sözel zeka bölümü için .94, performans zeka bölümü için .90 ve toplam zeka bölümü için .96 olarak bulunmuştur. Test tekrar test güvenirliği, yapı geçerliği ve ölçüt bağımlı geçerliği yapılmıştır. Türkçe formu için çevirinin yeterli olmadığına karar verilmiş ve test sorularında değişiklikler yapılmıştır. Norm çalışması 12 farklı şehir merkezinden farklı sosyo-ekonomik düzeyden çocuklarla yapılmıştır. İki yarım test güvenirliği sözel zeka bölümü için .98, performans zeka bölümü için .96 ve toplam zeka bölümü için .98 olarak bulunmuştur. Yapı geçerliği ve ölçüt bağımlı geçerliğinde orjinal formdan yararlanılmıştır (Kaner, Bayraklı, Diken ve Çelik, 2012; Öner, 1997). Bu çalışmada Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ile Amerika Zihinsel Engelli Çocuklar Derneği'ne göre yapılan zekâ sınıflandırılması (Akt.:Aral ve Gürsoy, 2011) dikkate alınarak çocuklar zeka bölümü puanlarına göre 90-109 normal zeka, 110-119 parlak zeka, 120-129 üstün zeka, 130 ve üstü çok üstün zeka olarak ele alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Çalışma grubunun kişisel bilgileri yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Veriler homojen bir dağılım gösterdiği için ($p>0,05$) parametrik testlerin kullanımının uygun olacağına karar verilmiştir. Buna göre, anne ve babaların ebeveynlik tutumları, çocukların cinsiyeti ve aile yapısı ile ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesinde t-Testi kullanılmıştır. Çocukların zekâ bölümü puanı, kardeş sayısı, doğuş sırası, anne baba yaşı, mesleği ve öğrenim durumu ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırma grubundaki çocukların ebeveynlerinin anne ve baba olma durumuna göre ebeveynlik tutumlarını gösterir t-Testi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir. Çocukların cinsiyeti ve aile yapısına göre anne babalarının ebeveynlik tutumlarını gösteren t-Testi sonuçları Tablo 3 ve 4'te verilmiştir. Anne babaların yaş, öğrenim durumu ve mesleklerine göre ebeveynlik tutumlarını gösterir ANOVA sonuçları Tablo 5'te;

çocukların doğuş sırası, kardeş sayısı ve zekâ bölümüne göre anne babalarının ebeveynlik tutumlarını gösterir ANOVA sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 2. Ebeveynlerinin Anne ve Baba Olma Durumuna Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği t-Testi Sonuçları

Ebeveyn	N	Ebeveyn Tutum Ölçeği							
		Demokratik		Otoriter		Aşırı Koruyucu		İzin Verici	
		\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
Anne	140	23,74	6,12	44,81	5,96	20,08	5,61	34,31	5,43
Baba	100	27,56	7,24	44,86	6,24	22,32	6,13	32,14	5,18
t Testi Sonuçları		t: -4,409 p: 0,000***		t: -,057 p: 0,954		t: -2,923 p: 0,004**		t: 3,112 p: 0,002**	

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001

Tablo 2'ye göre, ebeveynlerin anne baba olma durumu ile Ebeveyn Tutum Ölçeği Demokratik (p<0,001), Aşırı Koruyucu ve İzin Verici (p<0,01) alt boyutları ile ETÖ toplam puanları (p<0,05) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Babaların Demokratik (\bar{X} =27,56) ve Aşırı Koruyucu alt boyut puanları (\bar{X} =22,32) annelerin aynı puanından yüksek bulunmuştur. Annelerin İzin Verici alt boyut puanı (\bar{X} =34,31) babaların puanından (\bar{X} =32,14) daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 3. Çocukların Cinsiyetine Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Ebeveyn Tutum Ölçeği							
		Demokratik		Otoriter		Aşırı Koruyucu		İzin Verici	
		\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
Kız	113	25,16	6,48	44,45	6,25	21,08	6,04	33,51	6,14
Erkek	127	25,49	7,20	44,17	5,90	20,95	5,84	33,31	4,73
t Testi Sonuçları		t: -0,370 p: 0,712		t: -0,919 p: 0,359		t: 0,177 p: 0,860		t: 0,282 p: 0,778	

Tablo 3'e göre, çocukların cinsiyetine göre ebeveynlerin Ebeveyn Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark yoktur (p>0,05).

Tablo 4. Aile Yapısına Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği t-Testi Sonuçları

Aile Yapısı	N	Ebeveyn Tutum Ölçeği							
		Demokratik		Otoriter		Aşırı Koruyucu		İzin Verici	
		\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
Çekirdek aile	214	24,92	6,59	45,09	5,80	21,24	5,94	33,48	5,31
Geniş aile	26	28,73	8,14	42,65	7,73	19,15	5,61	32,85	6,46
t Testi Sonuçları		t: -2,708 p: 0,007*		t: 1,950 p: 0,052		t: 1,703 p: 0,090		t: 0,558 p: 0,577	

*p<0,01

Tablo 4'e göre, aile yapısı ile Ebeveyn Tutum Ölçeği Demokratik (p<0,01) alt boyutu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0,01). Geniş aile yapısına sahip ebeveynlerin Demokratik alt boyut puanı (\bar{X} =28,73) çekirdek aile yapısına sahip olanların puanından (\bar{X} =24,92) yüksektir.

Tablo 5. ETÖ Puanlarının Ebeveynlerin Yaş, Öğrenim Durumu ve Mesleklerine Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve ANOVA Sonuçları

Anne Yaşı	N	Ebeveyn Tutum Ölçeği							
		Demokratik		Otoriter		A. Koruyucu		İzin Verici	
		\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
30-34 yaş	88	25,41	6,67	43,91	6,62	20,06	6,13	33,92	6,12
35-39 yaş	88	25,70	7,25	45,27	5,53	21,27	5,75	32,65	5,73
40 ve üzeri yaş	64	24,72	6,63	45,50	5,92	21,97	5,79	33,75	5,29
Varyans Analizi Sonuçları		F: ,389 p: 0,678		F: ,1,646 p: 0,195		F:2,051 p: 0,131		F:1,385 p: 0,252	
Baba Yaşı	N	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
30-34 yaş	36	25,42	6,13	44,47	4,94	20,55	5,75	34,50	4,31
35-39 yaş	82	25,30	7,26	44,07	6,76	20,34	5,95	32,84	6,30
40-45 yaş	97	25,79	7,08	45,74	5,46	21,26	5,65	33,66	4,94
46 yaş ve üstü	25	23,52	5,57	44,32	7,21	22,96	6,95	32,72	5,61
Varyans Analizi Sonuçları		F:0,727 p: 0,537		F:1,260 p: 0,289		F:1,382 p: 0,249		F:0,985 p: 0,400	
Anne Öğrenim	N	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
İlkokul mezunu	65	25,17	7,19	44,20	7,78	19,56	5,74	32,69	6,44
Ortaokul mezunu	27	27,59	6,91	44,33	4,94	20,92	5,27	34,00	4,44
Lise mezunu	84	25,13	6,43	45,03	5,65	21,15	6,07	34,07	5,24
Üniversite mezunu	64	24,81	7,02	45,42	5,01	22,34	5,98	33,01	4,89
Varyans Analizi Sonuçları		F:1,137 p: 0,335		F:0,526 p: 0,665		F:2,420 p: 0,067		F:1,012 p: 0,388	
Baba Öğrenim	N	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
İlkokul mezunu	20	23,65	4,66	42,40	10,0	16,75	5,40	32,20	7,99
Ortaokul mezunu	15	27,66	6,45	44,93	5,20	19,66	3,61	32,46	4,97
Lise mezunu	90	24,88	6,75	45,54	5,94	20,36	5,88	34,63	5,44
Üniversite mezunu	115	25,66	7,27	44,68	5,31	22,44	5,86	32,78	4,80
Varyans Analizi Sonuçları		F:1,200 p: 0,311		F:1,517 p: 0,211		F:6,746 p: 0,000**		F:2,564 p: 0,055	
Anne Meslek	N	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
İşçi	26	25,38	7,89	43,15	8,43	20,76	5,91	34,76	4,65
Memur	36	24,55	7,20	44,77	5,24	23,16	5,21	32,44	5,36
Emekli	9	23,33	5,07	47,00	3,77	17,66	5,24	34,55	5,05
Serbest meslek	7	22,00	5,25	44,42	3,50	21,57	3,59	32,57	7,11
Profesyonel	12	24,50	3,77	47,33	4,14	22,75	6,38	33,50	5,28
Çalışmıyor	150	25,85	6,93	44,83	6,07	20,58	6,07	33,36	5,55
Varyans Analizi Sonuçları		F:0,780 p: 0,565		F:1,042 p: 0,393		F:1,948 p: 0,087		F:0,664 p: 0,651	

Baba Meslek	N	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
İşçi	72	24,61	5,38	45,68	4,97	20,15	5,62	33,6	4,64
Memur	75	25,98	8,19	44,81	5,71	22,37	5,97	33,2	5,34
Emekli	19	27,42	8,84	42,36	8,42	18,42	5,36	33,1	4,51
Serbest meslek	43	24,95	6,11	43,44	7,84	20,93	5,86	33,1	7,35
Profesyonel	31	24,67	6,00	46,45	3,86	21,45	6,38	33,6	5,02
Varyans Analizi Sonuçları		F:0,911 p: 0,458		F:2,231 p: 0,066		F:2,371 p: 0,053		F:0,085 p: 0,987	

*p<0,01, **p<0,001

Tablo 5'e göre, anne ve babaların yaşı, meslekleri ve anne öğrenim düzeyi ile ETÖ alt boyut ve toplum puanları arasında anlamlı bir fark yoktur (p>0,05). Bununla birlikte baba öğrenim durumu ile ETÖ Aşırı Koruyuculuk (p<0,001) ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark vardır (p<0,01). Farkın kaynağının belirlenmesi için yapılan Bonferroni Testi sonucuna göre, üniversite mezunu babaların Aşırı Koruyucu alt boyut puanının (\bar{X} =22,44), ilkokul mezunu babaların aynı puanından (\bar{X} =16,75) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda babaların öğrenim düzeyi yükseldikçe Aşırı Koruyuculuk alt boyut puanının arttığı da dikkat çekmektedir.

Tablo 6. ETÖ Puanlarının Çocukların, Doğuş Sırası, Kardeş Sayısı ve Zekâ Bölümüne Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve ANOVA Sonuçları

Doğuş Sırası	N	Ebeveyn Tutum Ölçeği							
		Demokratik		Otoriter		Aşırı Koruyucu		İzin Verici	
		\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
İlk çocuk	123	25,31	6,76	44,88	6,09	20,77	6,24	33,19	5,59
Son çocuk	95	24,22	6,14	45,15	6,09	20,94	5,89	34,27	5,10
Ortanca çocuk	22	30,27	8,36	43,13	5,83	22,72	3,86	30,86	5,20
Varyans Analizi Sonuçları		F:7,313 p: 0,001**		F:1,000 p: 0,369		F:1,029 p: 0,359		F:3,801 p: 0,024*	
Kardeş Sayısı	N	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
Tek çocuk	33	24,27	7,53	45,72	6,03	20,42	6,06	33,97	6,14
İki kardeş	167	25,41	6,58	44,93	5,60	21,10	5,90	33,19	5,23
Üç ve üzeri	40	25,87	7,50	43,70	7,76	21,15	6,03	33,82	5,71
Varyans Analizi Sonuçları		F:1,200 p: 0,311		F:1,517 p: 0,211		F:6,746 p: 0,000***		F:2,564 p: 0,055	
Zekâ Düzeyi	N	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
Normal zeka	37	24,70	7,60	45,72	5,96	21,05	5,55	33,24	5,18
Parlak zeka	64	24,83	6,88	44,83	6,52	20,34	5,82	33,64	5,84
Üstün zeka	90	25,71	6,69	44,81	6,37	20,83	6,36	32,81	5,54
Çok üstün zeka	49	25,33	6,86	44,83	6,06	21,01	5,92	33,41	5,43
Varyans Analizi Sonuçları		F:0,375 p: 0,771		F:0,442 p: 0,723		F:0,959 p: 0,413		F:0,878 p: 0,453	

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001

Tablo 6'ya göre, çocukların doğuş sırası ile ebeveynlerin ETÖ Demokratik (p<0,01) ve İzin Verici (p<0,001) alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Farkın kaynağının belirlenmesi için yapılan Bonferroni Testi sonucuna göre, ebeveynlerin ortanca çocuklarına yönelik Demokratik alt boyut puanının (\bar{X} =30,27), ilk ve son çocuklara yönelik aynı puanlarından anlamlı ölçüde daha yüksek olduğu; ebeveynlerin ortanca çocuklarına yönelik İzin Verici alt boyut puanının (\bar{X} =30,86), son çocuklarına yönelik aynı puanlarından anlamlı ölçüde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç

İlkokul üçüncü sınıfa devam eden ve sınıf öğretmenleri tarafından üstün yetenekli olarak aday gösterilen 9-10 yaş grubundaki çocukların ebeveyn tutumlarının incelendiği bu araştırmada, babaların annelere göre daha demokratik ve koruyucu olduğu, annelerin ise babaların göre daha izin verici olduğu bulunmuştur. Genel olarak bakıldığında anne babaların en yüksek puanı otoriter ebeveynlik ve sırasıyla izin verici, demokratik tutum boyutlarından aldığı, anne babaların çocuklarına karşı daha çok otoriter tutumu benimsedikleri belirlenmiştir. Araştırma bulgularıyla benzerlik gösteren bazı çalışmalarda, üstün yetenekli çocukların ailelerinin daha çok otoriter anne baba tutumunu sergilediklerini, bununla birlikte sıcak, yakın ve kabul edici davranışları da olduğunu, üstün yetenekli çocuklara uygulanacak bu tarz bir ebeveynlik stiline çocukları başarıya götürebilecek unsurlardan olabileceği vurgulanmıştır. Üstün yetenekli ergenlerin akranlarından daha uyumlu olduğu ve anne babalarını tutarlı disiplin uygulayan, ilgili ve şefkatli, amaçlarına ulaşmada onları destekleyen ebeveynler olarak algıladıkları bulunmuştur (Akt.: Saranlı, 2011). Ataman (2008) üstün yetenekli çocuklarda aile ortamını incelendiği çalışmasında, algılanan çocuk yetiştirme tutumları ile aile ortamı ölçeğinin toplamda ve birlik-beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Tezel Şahin ve Özyürek (2005) 5-6 grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarını inceledikleri çalışmada anne tutumları ile babaların tutumları arasında demokratik/eşitlik boyutunda anlamlı farklılık bulmuşlardır.

Çalışmada, çocukların cinsiyetine göre ebeveynlerin Ebeveyn Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı, yani ebeveynlerin tutumlarının çocukların cinsiyetinden etkilenmediği belirlenmiştir. Bu bulguyla benzer olarak, Erkan ve arkadaşları (2002) yaptıkları çalışmada, ergenlerin cinsiyet ve ana-baba tutumu değişkenleri ile sosyal kaygı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını bulmuşlardır. Araştırma bulgusundan farklı olarak, yapılan bir araştırmada ana-babaların karşı cinsten çocuklarına daha yumuşak ve sevecen davrandıkları aynı cinsten çocuklarına karşı ise daha reddedici bir tutum içine girdikleri saptanmıştır (Akt: Dönmezer, 1999). Tezel Şahin ve Özyürek (2005) okul öncesi çocuğa sahip anne ve babaların, çocuklarına karşı tutumlarının çocuğun cinsiyetinden anlamlı ölçüde etkilenmediğini belirlemişlerdir.

Çalışmada, geniş aile yapısına sahip olanların çocuklarına karşı daha demokratik tutum sergilediği belirlenmiştir. Bu bulguyla benzer olarak Tatlı, Selimoğlu ve Bademci (2012) yaptıkları çalışmada, geniş ailede yaşayan annelerin tutumlarının çekirdek ailede yaşayan annelere göre baskı-disiplin, aşırı annelik-koruyuculuk tutumlarının daha yoğun, çekirdek ailede yaşayan annelerin geniş ailede yaşayanlara oranla ise daha demokratik-eşitlik tutumu sergilediği bulunmuştur.

Anne babaların yaş, öğrenim durumu ve mesleklerine göre ebeveynlik tutumlarının sonucunda anne ve babaların yaşı, meslekleri ve anne öğrenim düzeyi ile ETÖ alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı, bununla birlikte babaların öğrenim düzeyi yükseldikçe aşırı koruyuculuk alt boyut puanının arttığı ve çocuklarına karşı daha koruyucu tutum sergiledikleri bulunmuştur. Bu bulguyu destekler nitelikte Tezel Şahin ve Özyürek (2005), çalışmalarında okul öncesi çocuğa sahip anne ve babaların, öğrenim düzeyi arttıkça tutumlarının olumlu yönde değişikliğe uğradığını belirlemişlerdir. Tatlı, Selimoğlu ve Bademci (2012), ilköğretim mezunu babaların lise ve üniversite mezunu babalara daha baskıcı tutum sergilediklerini belirlemişlerdir. Yaprak (2007) ilköğretim öğrencilerinin benlik saygısı ile algılanan anne-baba tutumu arasındaki ilişkiyi değerlendirdiği çalışmada, anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça demokratik tutumlarının arttığını belirlemiştir. Ersoy (2013) çalışmasında, babası herhangi bir okul mezunu olmayan öğrencilerin

ebeveyn tutumlarını daha az demokratik olarak algıladıklarını, annesinin eğitim düzeyi lise, üniversite ve üstü olan öğrencilerin, annesinin eğitim düzeyi herhangi bir okul mezunu olmayan ve ortaokul mezunu olanlara göre, ebeveynlerinin tutumunu daha demokratik olarak algıladıklarını bulmuştur (Ersoy, 2013). Bunun yanında ailelere yönelik eğitim programlarının uygulanması, anne babaların çocuk yetiştirme tutumları üzerinde olumlu etkiler oluşturmaktadır. Yurt içi ve yurt dışındaki uygulamalar bakıldığında, üstün yetenekli çocukların ailelerinin ihtiyaçlarına yönelik çok az sayıda aile eğitim programı olduğu görülmektedir. Ülkemizde, üstün yetenekli çocukların ailelerine yönelik eğitim çalışmaları yetersizdir ve ailelere verilecek eğitimlerin gelecekte hem ailenin hem de üstün yetenekli çocuğun mutluluğunu sağlayacak etkileri olacaktır (Saranlı ve Metin, 2014).

Çalışmada, anne babaların ortanca çocuklarına ilk ve son çocuklarına göre daha demokratik ve son çocuklarına göre daha izin verici bir tutum sergiledikleri belirlenmiştir. Araştırma bulgusunda farklı olarak Ataman (2008), üstün yetenekli çocuklarla yaptığı çalışmada, ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre aile ortamı ölçeğinin hem toplam hem de birlik-beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını belirlemiştir. Üstün yetenekli çocukların ailelerinde, çocuklarının sayısı ne olursa olsun anne ve babaların onlara karşı davranışlarının büyük ölçüde benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Araştırma bulgularıyla benzer olarak Tezel Şahin ve Özyürek (2005), çalışmalarında annelerin aşırı koruyucu ve katı-sert tutumları ile babaların katı/sert tutumlarının çocuğun doğum sırasından etkilendiğini belirtmişlerdir. Anne babaların ilk çocukta beklentileri yüksek olurken, ortanca veya son çocuklarına karşı ya çok sıkı disiplin uygulamakta ya da gevşek tutum sergilemektedirler (Tola, 2003).

Çalışmanın bir diğer bulgusu olarak, üstün yetenekli olarak aday gösterilen çocukların zekâ düzeyleri ile ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı, ebeveyn tutumlarının çocukların zekâ düzeyinden etkilenmediği belirlenmiştir. Üst bilişsel düzey ile çocuk yetiştirme tutumlarının bağlantısını doğrudan inceleyen çok az sayıda araştırma mevcut bulunmakla birlikte dolaylı olarak konuya yaklaşan araştırmalar bulunmaktadır. Aunola, Stattin ve Nurmi (2000), çocuk yetiştirme tarzlarının ergenlerin akademik başarıları ve başarı stratejilerini etkileyen bir değişken olarak ele alınabileceğini ortaya koymuşlardır. Fiese (2001), ailelerin sıcak olduğu ve ılımlı kontrolü tercih ettiği durumlarda, ailelerin soğuk ve katı kontrollü veya sıcak ve izin verici olduğu durumlara oranla çocukların daha yüksek akademik düzeylere ulaştıklarını belirlemiştir (Akt: Karakelle ve Şentürk 2006). Korkmazlar (1980), yaptığı çalışmada 5-6 yaşındaki okul öncesi çocukların bilişsel düşünme tarzları ile ailenin çocuk yetiştirme tarzları arasındaki kısmi bir ilişki olduğunu belirlemiştir (Akt: Günalp, 2007).

Sonuç olarak; anne babaların çocukların cinsiyeti ve üstün yetenekli olma durumlarına göre çocuk yetiştirme tutumlarının etkilenmediği, buna rağmen aile yapısı, çocuğun doğuş sırası ve kardeş sayısı değişkenlerinden etkilendiği belirlenmiştir. Bu çalışmada, anne ve baba olma durumuna göre çocuklara yönelik tutumların değiştiği de belirlenmiştir. Çalışmada henüz üstün yetenekli olarak aday gösterilen çocukların üstün yeteneklilik durumunun tanılanması ve aile bireylerine bildirilmesinden sonra, anne baba tutumları ve çocukların özgüveni, benlik saygısı, arkadaş ilişkileri, akademik başarıları gibi durumlar üzerinde etkili olması beklenebilir. Bu nedenle, benzer bir çalışma üstün yetenekli olarak tanılanmış çocuklar ve anne baba tutumlarının belirlenmesi konusunda yapılabilir. Verilerin toplanmasında, geçerli ve güvenilir anne baba tutumları ölçekleriyle değerlendirilebilir. Ayrıca aile ortamı ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi saptamaya yönelik bir çalışma yapılabilir.

Kaynaklar

- Afat, N. (2003). Çocuklarda Üstün Zekânın Yordayıcı Olarak Ebeveyn Tutumları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi*, 20 (1), 155-168.
- Aral, N., Gürsoy, F. (2011). *Özel Eğitim Gerektiren Çocuklar ve Özel eğitime Giriş*. İstanbul: Morpa.
- Ataman, A. B. (2008). *Üstün yetenekli Çocuklarda Aile Ortamının Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: İstanbul Bilsem Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Attili, G., Vermigli, P., Roazzi, A. (2011). Rearing Styles, Parents' Attachment Mental State, and Children's Social Abilities The Link to Peer Acceptance, *Child Development Research*, doi:10.1155/2011/267186
- Baykoç Dönmez, N. (Ed.) (2014). *Üstün ve Özel Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri, Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Can Yaşar, M., Aral, N., Kandır, A. (2003). *Okul Öncesi Eğitim*. İstanbul: Ya-Pa.
- Dağlıoğlu, H. E. (2014). *Üstün Yetenekli Çocuklar*. Metin N., Yükselen A.İ. (Ed.), *Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim 1-Özel Gereksinimli Çocuklar ve Kaynaştırma*. Ankara: Hedef.
- Dönmezer, İ. (1999). *Ailede İletişim ve Etkileşim*. İstanbul: Sistem.
- Durualp, E., Aral, N. (2011). *Oyum Temelli Sosyal Beceri Eğitimi*. Ankara: Vize.
- Erkan, Z., Güçray, S., Çam, S. (2002). Ergenlerin Sosyal Kaygı Düzeylerinin Ana Baba Tutumları ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 10 (10), 64-75.
- Ersoy, E. (2013). *Ortaokul Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Benlik Saygısı ve Depresyon Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Günalp, A. (2007). *Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Özgüven Duygusunun Gelişimine Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Hilooğlu, S. (2009). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbaca Davranışlarını Yordamada Sosyal Beceri ve Yaşam Doyumunun Rolü*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kaner, S., Bayraklı, H., Diken, İ. H., Çelik, S. (2012). *Türkiye'de Özel Eğitim Alanında Geliştirilen ve Uyarlanan Ölçme Araçları*. Ankara: Maya Akademi.
- Karabulut Demir, E., Şendil, G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (21), 15-25.
- Karakelle, S., Şentürk, C. (2006). Üst Bilişsel Düzeyleri Yüksek ve Düşük Öğrencilerin Ebeveyn Tutumlarının İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Psikoloji Çalışmaları*, 26, 45 – 56.
- Kıldan, O. (2011). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Çocuklar Hakkındaki Görüşleri. *Kastamonu Eğitim*, 19 (3), 805-818.
- Öner, N. (1997). *Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler, Bir Başvuru Kaynağı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.

- Özkan, T. (2014). *Çocuğu Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Babalara Uygulanan Baba Katılım Programının Baba-Çocuk İlişkisi Üzerine Etkisi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özyürek, A. (2004). *Kırsal Bölge ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saranlı, A. G. (2011). *Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerine Yönelik Geliştirilen Aile Rehberlik Programlarının Etkiliğinin İncelenmesi.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saranlı, A. G., Metin, E. N. (2014). SENG Üstün Yetenekliler Aile Eğitimi Modelinin Üstün Yetenekli Çocuklar ve Ailelerine Etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 39 (175), 1-13. doi: 10.15390/EB.2014.3078
- Tan, S., Soysal, Ş., Aldemir, S., Işık, B. (2012). Üstün Zeka Düzeyindeki Bir Grup Öğrencinin WISC-R Profillerinin İncelenmesi. *Yeni Tıp*, 29 (39), 170-173
- Tatlı, S., Selimoğlu, H., Bademci, D. (2012). Çocukları Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Annelerin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 2 (3), 101-114.
- Tezel Şahin, F., Özyürek, A. (2005). 5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi*, 25 (2), 19-34.
- Tola, D. (2003). *İlkokul 5.Sınıf Çocuklarında Ahlaki Yargı ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yaprak, B. (2007). *İlköğretim Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumunun Diskriminant Analiziyle Belirlenmesi ve Benlik Saygısı ile Olan İlişkinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Uygulama.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Osmangazi Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yıldız, A. (2004). Ebeveyn Tutumları ve Saldırganlık. *Polis Bilimleri*, 6 (3-4), 131-143.